

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

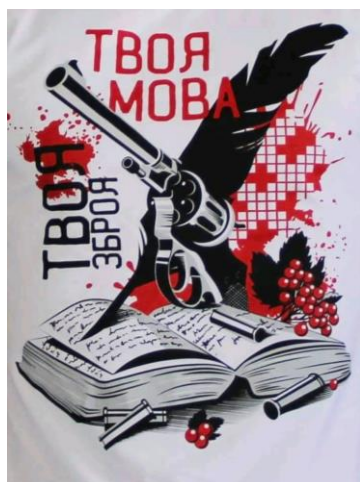

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

20 ЛЮТОГО 2026 РОКУ

Львів 2026

«Мова — кордон національної безпеки»: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 20 лютого 2026 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2026. 458 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Дмитро БОНДАР, доктор юридичних наук, доцент;
Василь ПОПОВИЧ, доктор технічних наук, професор;
Ярослав ІЛЬЧИШИН, кандидат педагогічних наук;
Ігор КОВАЛЬ, доктор педагогічних наук;
Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук;
Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук;
Тетяна БОТВИН, доктор філософії, доцент;
Христина ВЕРБИЦЬКА, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент;
Мар'яна ГДАКОВИЧ, кандидат філологічних наук, доцент;
Марія ІВАНЧЕНКО, кандидат філологічних наук, доцент;
Тетяна КОНІВІЦЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент;
Марина КУЛЬЧИЦЬКА, кандидат філологічних наук, доцент;
Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук;
Ольга ШЕЛЮХ, кандидат філологічних наук, доцент.

Технічне оформлення: *Тетяна КОНІВІЦЬКА*

Збірник укладено за матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова — кордон національної безпеки» 20 лютого 2026 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Секція 1. Мова і національна психологія.
- Секція 2. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 3. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі. Мова у системі сучасної науки.
- Секція 4. Актуальні проблеми викладання української мови у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

УДК 811.161.2

МОВА ЯК ЧИННИК ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОТИБОРСТВА

Людмила ЛАЗОРЕНКО,

Вікторія ГРОН, кандидат історичних наук

Національний університет цивільного захисту України

У контексті гібридної війни мова перестає бути лише засобом спілкування і перетворюється на стратегічний інструмент маніпуляції, дестабілізації та контролю.

Існують різні методи використання мови як зброї. Мова використовується для створення глибоких розколів у суспільстві. Агресор часто використовує захист прав носіїв певної мови як привід для втручання або військової агресії. Створюють штучне маркування для поділу всіх на «свій» і «чужий». Це створює ілюзію «єдиного народу» або «спільного простору», що легітимізує загарбницькі дії в очах внутрішньої аудиторії.

Використання мови для розколу суспільства — це одна з найбільш ефективних технологій гібридної війни, оскільки мова є базовим елементом ідентичності. Якщо переконати людей, що їхня мова є загрозою або, навпаки, об'єктом переслідувань, суспільство втрачає єдність.

Існують певні механізми того, як це працює. Агресор або внутрішні дестабілізаційні сили штучно переводять мову з площини культури в площину безпеки та прав людини. Це створення штучного конфлікту на фоні «мовного питання».

Поширення наративів про те, що носіїв певної мови «пригнічують», забороняють їм розмовляти побутовою мовою або «насилено асимілюють». Це викликає у однієї частини населення почуття образи та страху.

Одночасно підживлюються крайні позиції. З одного боку стимулюється агресивний захист, з іншого — агресивне нав'язування, що унеможлиблює конструктивний діалог.

Мова стає фільтром, через який споживається інформація. Багато людей сприймає інформацію, отриману через соціальні медіа або месенджери, на одному рівні з інформацією, отриманою з традиційних медіа, не замислюючись про відмінності в процесах

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

збору, перевірки та створення цієї інформації. Водночас механізми поширення інформації в соціальних і традиційних медіа дуже схожі, що збільшує цю плутанину. Виявлення інформаційної маніпуляції в медіа та в контенті соціальних мереж означає здатність розпізнавати, коли презентована інформація має ухил на користь або проти певного погляду, особи, групи або ідеї.

Поділ інформаційного простору на окремі зони впливу та споживання на основі мови контенту є мовною сегментацією медіаполя. У сучасних умовах мовна сегментація медіаполя є ключовим інструментом формування національної ідентичності, медіаграмотності та безпеки.

Мова в медіа виступає символом ідеології та культурної приналежності. Використання певної мови в цифрових ландшафтах (соцмережі, месенджери) часто є формою маніфестації ідентичності або політичного вибору. Коли значна частина населення споживає контент лише мовою агресора, вона потрапляє під вплив його ідеологічних нарративів. Це створює ситуацію, де громадяни однієї країни живуть у різних інформаційних просторах і вірять у різні «факти». Люди, що перебувають у чужому мовному полі, починають сприймати власну державу як ворожу або «чужу».

Гібридна війна передбачає підміну понять для зміни сприйняття реальності. Це використання евфемізмів. Заміна слова «війна» на «спеціальна операція» або «конфлікт», щоб знизити рівень тривоги та спротиву.

Запускання в суспільство стигматизації. Навішування ярликів на опонентів («нацисти», «радикали», «іноагенти») для їхньої дегуманізації.

Розповсюдженням є переписування історії. Використання специфічних мовних конструкцій для заперечення ідентичності цілих націй.

Мова стає маркером політичної лояльності. Певна мова оголошується «мовою ворога» або «мовою невігласів». Це змушує людей захищатися, ідентифікуючи себе не з державою, а зі своєю мовною групою.

Використання термінів як зброї. Наприклад, використання певних граматичних конструкцій (як-от вживання прийменників «на» чи «в») стає тестом на політичну приналежність («патріот» чи «зрадник»).

Агресор використовує географічне розселення мовних груп для обґрунтування сепаратизму. Просувається ідея, що державні кордони мають збігатися з мовними. Це створює підґрунтя для закликів до федералізації, автономії або від'єднання регіонів.

Використання мови як юридичного приводу для втручання (концепція, за якою держава-агресор вважає своїм обов'язком «захищати» всіх носіїв своєї мови, незалежно від їхнього громадянства).

Кінцева мета — зробити так, щоб громадяни перестали довіряти одне одному. Коли мова стає причиною побутових конфліктів (у магазинах, школах, соцмережах), рівень соціального капіталу (довіри) падає. Суспільство, розколоте за мовною ознакою, стає вразливим до зовнішніх маніпуляцій, оскільки воно не здатне виробити спільну стратегію оборони чи розвитку.

Мовна експансія та асиміляція. На окупованих територіях мова стає інструментом «м'якої сили». Це проглядається через витіснення місцевої мови з освіти та державного управління, нав'язування мовних стандартів агресора, а також зміну топонімів (перейменування міст і вулиць) для стирання історичної пам'яті.

Агресор може використовувати труднощі перекладу або специфічні мовні нюанси для викривлення заяв міжнародних лідерів, створюючи хибне враження про міжнародну підтримку або її відсутність.

Отже, ключовими методами захисту є зміцнення державного статусу національної мови, розвиток медіа грамотності та критичного мислення, а також активна присутність національного контенту в цифровому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голіна В.В. Значення уявлень про злочинність. Криміногенні фактори та запобігання для її прогнозу у трансвоєнній Україні. *Проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року. Частина 1. Кропивницький, 2025. С. 127-129.

Ольга ЖОГЛО, Володимир ЖОГЛО

МОВА ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....41

Лариса КАПРАН

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ УКРАЇНЦІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ НАРОДНОЇ МОВОТВОРЧОСТІ.....44

Наталія КОБИЛКО

КОНЦЕПТИ «ДІМ» І «ДОРОГА» В НАЦІОНАЛЬНІЙ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ.....48

Михайло КОЗЯР

МОВА ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ЧИННИК В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....50

Тетяна КОНІВІЦЬКА

МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ “СВОГО” Й “ЧУЖОГО” (НА МАТЕРІАЛІ КІНОМИСТЕЦТВА).....54

Андрій КИРИЧЕНКО, Сергій ІВАНЕНКО

МОВА ЯК ГЕНЕТИЧНИЙ КОД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.....57

Марина КУЛЬЧИЦЬКА, Юрій ГОРБЛЯНСЬКИЙ

РІДНА МОВА У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ТРИВОЖНІ РОЗМИСЛИ АНДРІЯ СОДОМОРИ.....60

Людмила ЛАЗОРЕНКО, Вікторія ГРОН

МОВА ЯК ЧИННИК ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОТИБОРСТВА.....66

Марина МОМОТ

МОВНА ПОВЕДІНКА ЯК ПОКАЗНИК ПСИХОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ НАЦІЇ.....69

Оксана ПИЛИПЕЦЬ, Вікторія ЛАКІШ

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ.....71